

НОВА ВОЈНИЧКА УНИФОРМА М03

ПО ПРИНЦИПУ
ЉУСКЕ ЛУКА

Три хиљаде комплекта униформе М03 је на трупном практичном испитивању у јединицама Војске. Узорак за завршна испитивања прототипске партије која се реализују у ТОЦ-у чине 82 комплекта. Опитовања трају до краја јуна 2006. године. Одлуку о коначном изгледу и употреби те униформе донеће Врховни савет одбране на основу мишљења Савета за одевање.

Нова војничка униформа М03. За неке је то, можда, наговештај још једне афере која би уследила после оне која је у јавности одјекнула на вест о куповини заштитне балистичке опреме од јединог произвођача – „Мила Драгића“. Али јавности није познато да се са прилично муке већ пет година, корак по корак, развија ова нова М03, те да је сваки припадник Војске прижељкује. Јер, већ после трећег прања садашњег модела М93, делови комплекта брзо и неуједначено губе боју.

Стављена у политички, економски и друштвени контекст, ова прича би за многе представљала још једну невољу и повод за полемику. Да ли нам овако сиромашнима то треба и зашто баш сада, кад имамо толико проблема, кад нема станова за униформисане бескућнике, кад нам војници викендом иду кући да се у родитељском дому нахране. Ма, каква униформа и ко ће то да плати?

То су само нека од реторичких питања која постављају лаици, и не желећи одговор, јер је по њима све јасно и цела прича непотребна. А да ли је заиста тако? Колико и зашто је нова униформа потребна?

МНОГО РАЗЛОГА ЗА ПРОМЕНУ

За сваку војску у свету веома је важан и њен изглед. И сваки официр и војник се на први поглед цени. Да ли је то што на себи носи пријатно за око и да ли униформу с поносом

показује. Јер лепо скројено одело о достојанству професије сведочи. Али униформа, сем визуелног утиска, има вишезначну улогу – она мора да буде функционална, физиолошки подобна за корисника и да га штити од разних штетних утицаја околине у којима може да се нађе, посебно током борбених дејстава. Зато и материјал од кога је кројена мора да буде специјалне врсте, а не обична памучно-синтетичка тканина чији се квалитет опипава руком.

Актуелна војничка униформа М93, одежа Војске Југославије, чедо је кризе, ратова, разних несташица и посустале привреде, сиротињских времена, у којима се настојало да се задовољи тражени квантитет униформи за многобројну војску, али је зато трпео квалитет. И на њу ће, вероватно, још дуго сећати маскирни прслуци, који су постали омиљен гардеробни део невојног становништва, посебно пољопривредника и радника.

Униформисани корисници, пак, током вишегодишње употребе пронашли су јој подоста замерки. Неке од њих тичу се функционалности, а нису занемарљиве ни примедбе на одређене тактичко-техничке одлике – слабија водоотпорност, релативно лоша заштита одређених делова тела, пре свега главе и екстремитета од неповољних климатских утицаја, слабија отпорност на прање и хемијско чишћење, непостојаност боја и, посебно, недовољна маскирност у инфрацрвеном делу електромагнетског спектра, која нашег борца чини видљивим осматрачким ИЦ уређајима.

А ни општи утисак припадника Војске није био сјајан. Бетрета, која свакоме другачије стоји, а мало је оних који знају правилно да је носе, униформа од материјала који упарава тело, па се код оних који је носе увек мешају мириси зноја и дезодоранса, затим грудвице које осипају тканину, посебно на местима трења, чизме које пропуштају воду и нажуље безмало сваку ногу...

Све те замерке отвориле су пут ка новој тканини, кроју, униформи и саставу комплета. Она је као важан део Подсистема за обезбеђење аутономности у извођењу борбених дејстава ушла у састав „Пројекта опремања војника пешадије за 21. век“, који је почетком века покренула Управа пешадије ГШ ВЈ, потом наставила Управа за развој Генералштаба ВСЦГ, док је непосредно за поменути подсистем била задужена ондашња интендантска – а данас Управа за општу логистику Сектора за материјалне ресурсе Министарства одбране.

НОВИ ОДЕВНИ ПРЕДМЕТИ

У оквиру војничке униформе М03 развијени су потпуно нови одевни предмети. Најпре одело за заштиту од кише, које штити и од снега или ветра. Нови одевни предмет је и комбинезон. Испитивања осталих делова опреме из комплета Модел-21 показала су да је балистички борбени прслук, популарни панцир, најподеснији ако се носи управо на такав одевни предмет. Комбинезон служи само за борбену употребу, а како има пододело подесан је за коришћење и у зимским условима – обезбеђује добру климатизацију и на екстремним температурама. А нова је и капа, уместо беретке.

На тај начин униформа је добила третман и значај као и остала борбена средства којим војник располаже. А веровали или не, доказано је да она непосредно утиче на извршење борбених задатака. Значај који је у тој новој концепцији стекла дао је за право да се испитује и једног дана уведе у наоружање ВСЦГ као и сва друга средства НВО, што значи да о њеном квалитету и траженим тактичко-техничким одликама одлучују научне и стручне установе.

Циљ развоја те униформе био је да се примени материјал који је физиолошки подобнији за тело, да се обезбеди вишеслојност одевања у складу са климатским условима, по принципу луске лука, да се усаврши кроју униформе како би се побољшао комфор корисника и развију нови одевни предмети за ношење у посебним климатским условима, те обезбеди маскирност у инфрацрвеном делу ЕМ спектра. Наравно, не заборавимо и потребу да се развије војничка чизма у складу са светским стандардима.

ОД МАСКИРНЕ ШАРЕ ДО ТКАНИНЕ

Пут до новог модела војничке униформе уопште није био лак и углавном је кривудао у за Војску препознатљивом оквиру – између сталне несташице новца, која је спутаваље развој, и ентузијазма људи који су је осмишљавали. А до модела требало је савладати неколико препрека – најпре усвојити маскирни дезен који би заменио зеленомаслинасту боју и омогућио бољу прикривеност борца у простору. То је већ учињено, па ће нова униформа бити препознатљива по маскирном дезену М-МДУ02, који је конципирала Управа инжењерије у сарадњи са стручњацима из Војнотехничког института. Тим преплетом од пет боја биће обојена свака тканина коју припадници Војске буду носили.

У развоју од мустре до тканине требало је задовољити и тактичко-техничке захтеве, а у њима се, сем маскирности и функционалности која је постигнута одговарајућим кројем одевних предмет, тражило да тканина има добра механичка својства – да је отпорна на трење, обрађена посебним средствима за антипилинг како би се спречило стварање грудвица, да је водоодбојна, а опет довољно ваздушно пропустљива (код тканине за кошуљу тежило се да буде носива у разним годишњим добима).

– После усвојања маскирног дезена, тачније 2000, ми смо анимирали домаће произвођаче за израду ткани-

не. То значи да су сви били обавештени на одговарајући начин, али су се издвојила само три произвођача која су задовољила тражене тактичко-техничке захтеве – „Јумко“ Врање, „Нитекс“ Ниш и „Производња Миле Драгић“ из Зрењанин – каже пуковник Жељко Косановић, начелник одсека за развој и опремање Управе за општу логику, уједно представник тактичког носиоца нове униформе.

Узорци које су дали произвођачи прошли су тзв. интерна испитивања, која су обављена у овлашћеним институтима државе, као што су ЦИС у Београду и „Вунил“ у Лесковцу.

– Дошли смо до сазнања да са тканином лакшом по грамажи можемо да постигнемо тражене захтеве, тако што смо смањили њену површинску масу. Искориштен је и нови преплетај платно-рипс, а не кепер-атлас, као што је било раније, и употребљено је квалитетније памучно предиво. Повећана су и топлотно-изолациона својства. Новом тканином обезбедили смо да се и након вишеструког прања и хемијског чишћења одржи заштита, а постигнута је и боља водоодбојност и уљеодбојност и маскирност – истиче пуковник Косановић.

Резултати дотадашњих испитивања показали су да се због физиолошко-хигијенског разлога мора побољшати сировински састав тканине неких одевних предмета, на пример, кошуље и мајице. Тако ће кошуља бити сашивена од материјала који ће имати 67% памука, а 33% полиестера, док ће мајица бити 100% памучна.

На основу интерних испитивања произвођача, тактички носилац је оверио узорке и дао зелено светло за даљи рад – шивање делова комплекта за униформу. Фирма „Јумко“ била је принуђена да се повуче из те „утакмице“ због тешке материјалне ситуације у којој се нашао, па су у „другом колу“ остали само „Нитекс“ и „Производња Миле Драгић“.

Интерна испитивања прошла је и чизма. Тактички носилац је желео да она има боља изолациона, хидроизолациона и фриксиона својства, да боље заштити скочни зглоб, да има једноставнији систем обувања и скидања, већу водоодбојност и

САСТАВ КОМПЛЕТА

Комплет нове униформе сачињавају: маскирне панталоне и блуза, ветровка, зимска и летња маскирна капа, кошуља дугих рукава, војнички џемпер, пододело, маскирна мајица кратких рукава, војничка мајица са рол-крагном, зимска војничка поткошуља, дуге и кратке војничке гаће и војничке чизме у три варијанте (универзалне, зимске и летње). Овим ставкама придодати су маскирни комбинезон, који би носили само припадници специјалних јединица, и маскирно одело за заштиту од кише, које такође не би носили сви припадници Војске.

јена наређења. Најпре начелника Генералштаба ВСЦГ, од 25. априла 2005, којим се ТОЦ-у наређује да спроведе завршно испитивање. Потом наређење Управе за развој (Г-5), у коме се налаже да се опитовања спроведу на Војној академији (што је логично, јер ТОЦ нема могућност да испитивање спроведе у својим јединицама, пошто их нема). Сличним актом помоћника министра одбране за материјалне ресурсе отпочео је и други део трупног испитивања, које ће се сада спроводити у готово свим оперативним саставима Војске. ■

(У следећем броју: ЗАВРШНА ИСПИТИВАЊА)

Мира ШВЕДИЋ
Снимео Горан СТАНКОВИЋ

омогући јаче притезање уз потколеницу, те да буде лакша за око 200 грама од постојећег модела.

Испитивани су узорци три произвођача – „Сандра-Корпико“ из Пожаревца, „Гепард“ из Новог Сада и „Производња Миле Драгић“, а после опитовања остала су „у игри“ последња два, јер су испунила тражене тактичко-техничке захтеве. „Сандра-Корпико“ није прошао у том кругу, али као квалитетан произвођач и даље израђује мирнодопску обућу за професионална војна лица. Веома успешно је завршио развој чизме за почасну јединицу Гарде.

АКТУЕЛНИ ПРЕСЕК

Техничко опитни центар КоВ укључио се у процес развоја униформе још у фази интерних испитивања у поменутиим институтима. Наиме, стручњаци из ТОЦ-а присуствовали су тим опитима да би проверили да ли се поштује процедура пријема тканине и да се, ради уштеде, не би понављали одређени поступци током завршних испитивања. Званично, они ступају на сцену 26. новембра 2004, када се на састанку у Интендантској управи договарају са тактичким носиоцем о пријави прототипске партије униформе МОЗ на завршно испитивање (у складу са тачком 22. Упутства о пријављивању, *Службени војни лист* 20/28. од 27. 8. 2000. године).

После тога, филм почиње много брже да се одмотава. Следе уобича-